

‘Het jonge ding werd verweten dat ze vader had opgevreeën’

Hebzucht, sluimerende frustraties, verborgen vetes en verdrongen herinneringen vormen bij nalatenschappen vaak een onontwarbare knoop. Notaris Emile Kroeks (63) ondervond tot aan zijn pensioen, vorig jaar, aan den lijve wat de combinatie van dood, spullen en geld met achterblijvers doet. ‘De verbeterheid van sommige cliënten heeft mij over het wezen van de mens niet optimistischer gemaakt’, zegt hij.

DANIELA HOOGHMSTRA, JOURNALIST

Notaris Kroeks leidt in Oegstgeest met zijn vrouw een rustig gepensioneerd bestaan dat hem (tegen alle verwachting in) goed bevalt. Niet dat hij na veertig jaar praktisch zijn vak links laat liggen: hij geniet nog steeds van de ‘verbale wiskunde’, zoals hij het notarieel recht noemt. Hij geeft lezingen aan gepensioneerden die willen weten hoe ze hun opgebouwde vermogen op de meest verantwoorde manier kunnen nalaten. Mede daarom heeft Kroeks het nieuwe erfrecht – een ‘prachtig systeem’ volgens hem – onlangs nog intensief bestudeerd.

Zijn hele loopbaan lang ontkwam hij trouwens niet aan studeren: vrijwel geen wet is sinds zijn afstuderen nog hetzelfde. Kroeks maakte mee hoe echtscheiding van zware en soms slepende aangelegenheid evolueerde tot een in één dag af te handelen ‘flitsscheiding’, hoe wettelijk niet-erkende homorelaties werden vastgelegd in samenlevingscontracten en later in een ‘echt’ huwelijk, en hoe ‘families doorsnee’ veranderden in complexe bloedbandcombinaties. De nalatenschappen zijn er door de snel veranderende familieomstandigheden van de afgelopen decennia niet eenvoudiger op geworden, zegt Kroeks. ‘Met name kinderen van twee bedden leiden tot problemen’, zegt hij. ‘Ik zat soms hele schema’s te tekenen. Als er weer een keer een gezin kwam met gewone ouders en twee kindjes dacht ik: he, heerlijk, een gewoon geval.’

Als alle betrokken personen op de dag des oordeels samenkomen in de kamer van de notaris, kan dat leiden tot soapachtige taferelen. ‘In de spreekkamer werd het jonge ding dan bijvoorbeeld even verweten dat ze vader had opgevreeën’, vertelt Kroeks. Hij koos het vak van notaris omdat de neutrale positie tussen twee of meer partijen hem aanspreekt. De meeste conflicten spelen tussen broers en zusters en neven en nich-

**ALS IK EEN JONGE VENT ZAG BINNENKOMEN
MET EEN VROUW DIE HIJ ‘TANTETJE’ NOEMDE,
WAS IK OP MIJN HOEDE**

ten, zegt Kroeks. ‘Vooral als ze elkaar jaren niet hebben gezien en dan plotseling weer bij elkaar zitten.’

Als er onderling werd gekift, deed Kroeks liefst alsof hij niks hoorde, zegt hij. ‘Ieder woord dat je zegt, kan verkeerd worden opgevat. Ik had een keer een schoondochter en een dochter van een overleden man in mijn kamer. De schoondochter hoorde ik op zeker moment sneren: ‘Goh, jij hebt nog steeds hetzelfde mantelpakje aan als zes jaar geleden’.

JIRI BÜLLER

Waarop die dochter antwoordde: 'Ja, maar *mijn* figuur is ook niet veranderd.' Ik zei niks, maar dacht ondertussen: die schoondochter houden we in de gaten.'

OP HET DAK

Mensenkennis is onontbeerlijk, zegt Kroeks. 'Als ik een jonge vent zag binnenkomen met een vrouw die hij "tantetje" noemde, was ik op mijn hoede.' Soms zijn mensen alleen en weten ze niet aan wie ze moeten nalaten. 'Dan gaf ik ze een boek waar alle goede doelen in staan', zegt Kroeks. Zelf deed hij daarbij geen suggesties – 'dat mag absoluut niet' – en als iemand een doel koos dat bekendstond om frauduleuze praktijken, beperkte hij zich tot de vraag of de erflater wel eens de krant las. Niet zo lang geleden nog liet een cliënt zijn hele vermogen na aan een instelling. 'Nou, daar hebben we van de familie heel wat telefoontjes over gehad', zegt hij. 'Ze eisten zelfs een vergoeding voor alle keren dat ze hem in het ziekenhuis hadden opgezocht. Ga maar op het dak zitten, hebben wij toen gezegd.'

Kroeks begint een gesprek met het condoleren van zijn cliënten. Vooraf heeft hij onderzoek gedaan in het centrale testamentenregister om uit te sluiten dat de overledene niet meerdere testamenten heeft. Kroeks hamert bij kandidaat-notarissen altijd op snelle afwikkeling van

een zaak. Zo snel mogelijk alle gegevens boven water krijgen. 'Je moet zelf initiatief nemen want als je gaat afwachten tot je alles krijgt, kan het lang duren.'

HET MEISJE

Het nieuwe erfrecht biedt meer mogelijkheden dan vroeger, zegt Kroeks. Het erfdeel van een kind dat aan de drugs is, kan bijvoorbeeld onder bewind komen te staan van een broer of zuster. Ook de legitieme portie is dan niet meer opeisbaar. Het nieuwe erfrecht bepaalt ook dat kinderen hun erfdeel pas krijgen, als de echtgeno(o)t(e) van de overledene overlijdt. Dat is volgens Kroeks een goede regel. 'Wat er na je dood over is, is in principe voor het meisje waar je mee begonnen bent', vindt hij. Maar als er kinderen zijn uit een eerder huwelijk, wordt het wat gecompliceerder. Zij zitten dan met een vordering op de echtgeno(o)t(e) van de overledene, maar hebben niet de garantie dat deze dat geld niet opmaakt, of hertrouwt in gemeenschap van goederen. Bovendien bepaalt het nieuwe erfrecht dat ouders stiefkinderen net als hun eigen kinderen kunnen laten erven, zonder dat de eigen kinderen dit kunnen aanvechten. 'Als de ouder de stiefkinderen van jongs af aan heeft opgevoed, zie ik geen probleem', zegt Kroeks. 'Maar als ze er pas veel later bij zijn gekomen, wel.'

MOEDER DE VROUW

PIETER NABBEN

Ruzie komt zoals bekend in de beste families voor, misschien wel bij uitstek in de beste families. Het wordt wat anders als zo'n ruzie zeven jaar duurt en er inmiddels twaalf procedures zijn gevoerd. Of waren het er meer? Vader en zoon, beiden boer, hadden vroeger ook wel eens mot, maar toen was moeder er nog. Met harde hand hield ze de strijdende partijen uit elkaar en daardoor werd erger voorkomen. Nadat zij overleed, ging het mis. En goed ook. De geschillen over schuren, stallen, materieel en natuurlijk over het land stapelden zich op. Kort geding, hoger beroep, bodempprocedure en weer hoger beroep. Grondkamer, pachtkamer, rechtbank en hof.

Ergens halverwege deze reeks rees bij mij de vraag of ik mijn cliënt, de vader, wel een dienst bewees. Niet dat al die procedures nou zo slecht afliepen. Integendeel. Maar was er dan geen andere oplossing te bedenken? Mediation was voor partijen echter geen optie en ook een goede poging van de rechter om een eind aan dit familiedrama te maken, leidde tot niets. De familieband was onherstelbaar beschadigd. De reeks procedures zette zich voort en langzaam werd duidelijk dat dit nooit meer zou ophouden.

Totdat op een dag vader overleed. De familie trof hem aan, liggend op bed. Hij leek rustig ingeslapen. Later hoorde ik dat de zoon bij het bed van zijn overleden vader heeft staan huilen. Een treurig beeld dat lang door mijn hoofd heeft gespoekt. Een week later kwam de uitspraak van het gerechtshof. Het deed er niet meer toe. Moeder had in haar eentje duidelijk meer bereikt dan ik in twaalf procedures.

Erfgenamen die zich slecht bedeeft voelen, kunnen de zaak overigens lang trainen, zegt Kroeks. 'Ik ken een zaak die in 1968 is begonnen en pas in 1982 is afgehandeld. Als je kwaad wilt, kun je jarenlang procederen.'

EEN UUR EERDER

Volgens Kroeks is het verstandig een eigen testament te maken waarin je precies aangeeft wat de bedoeling is. Dat kan veel emotionele nasleep voorkomen. Zo is bijvoorbeeld een uitsluitingsclausule mogelijk die bepaalt dat het erfdeel voor kinderen buiten iedere gemeenschap van goederen valt. 'Stel je dochter is getrouwd in gemeenschap van goederen. Zij erft jouw kapitaal en drie maanden later vraagt haar man echtscheiding aan. Dan neemt hij dus de helft van die erfenis mee. Als ik op de pensioneringscursus vertel dat je zoiets kunt voorkomen, roepen ze allemaal heel blij: "Oh ja?"'

Woelige persoonlijke levens vragen om notariële alertheid. Mensen die willen gaan scheiden, zegt Kroeks, vergeten vaak om alvast hun testament te maken of te wijzigen. Ze denken: 'Het komt wel'. Maar dan zijn ze plotseling dood en laten ze alles na aan een man aan wie ze een hekel hebben.

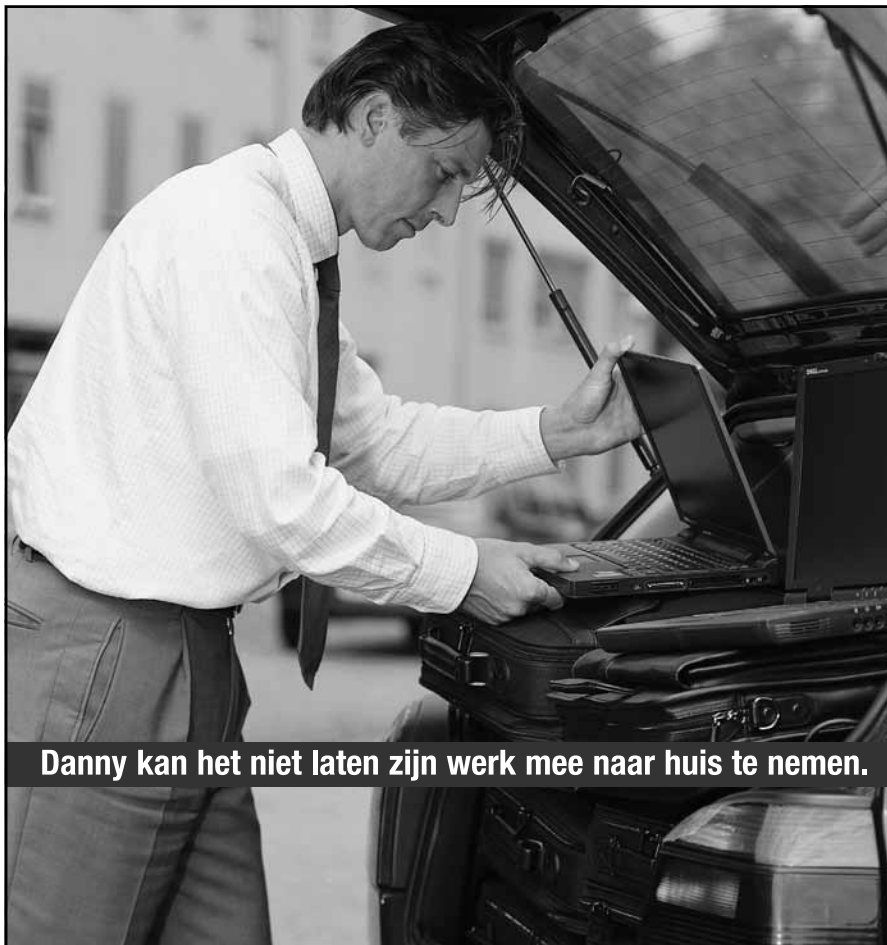
En toch, je kunt niet alles regelen. Het tijdstip van overlijden kan al het verschil maken tussen een kapitaal krijgen of niks krijgen. Als echtelieden samen omkomen, maar de een sterft een uur eerder dan de ander, kan dat betekenen dat de ene familie met lege handen zit en de andere kant alles krijgt. 'Ja, dat kan reden zijn tot consternatie', zegt Kroeks

WAT ER NA JE DOOD OVER IS, IS IN PRINCIPE VOOR HET MEISJE WAAR JE MEE BEGONNEN BENT

droogjes. Zijn vak vereist psychologisch inzicht, maar zijn inlevingsvermogen kent grenzen. 'Ik had een keer cliënten waarbij de dochter de moeder verweet nooit te hebben ingegrepen terwijl zij door vader slecht werd behandeld. Toen vader overleed, kwam alles naar boven. Het was belangrijk om die achtergrond te kennen, maar mijn visie op de nalatenschap is er niet door veranderd.'

(advertenties)

Danny kan het niet laten zijn werk mee naar huis te nemen.

Fraude. Het is overal. Neem nou Danny. Een enthousiast type. Commercieel in hart en nieren. Hoewel de toenemende voorraadverschillen het vermoeden doen rijzen dat hij misschien wel iets té persoonlijk betrokken geraakt is bij de verkoop van 'zijn' laptops.

Fraude? Schalke & Partners haalt de onderste steen boven. Of helpt u het voorkomen. Gevoelige zaken als vermoedens van in- of externe diefstal, oplichting, bedrijfsspionage, productvervalsing, bedreiging, afpersing, dubieuze schades en onrechtmatig ziekteverzuim. Ook u kunt er zomaar mee te maken krijgen. Maar ook voor screenings en security-audits is het goed het zekere voor het onzekere te nemen. Schalke & Partners. Discreet. Doortastend. Door de wol geverfd.

Schalke & Partners bv

bureau voor fraudebestrijding en -preventie

MET DE NEUS OP DE FEITEN

info@schalke.nl T 076 522 11 44 www.schalke.com